

Lautakunnan lausunto oikaisuvaatimukseen

Viran täyttämistä koskevasta päätöksestä voidaan tehdä kuntalain mukainen oikaisuvaatimus ja kunnallisvalitus. Valitusperusteena voi olla • muotovirhe (valinnan suorittanut väärä viranomainen, esteellisyys päätöksenteossa, valituksi tulleen hakemus ei saapunut määräajassa jne.) tai • muu laillisuusperuste (esim. valittu viranhaltija ei täytä kelpoisuusvaatimuksia tai päätös on tasa-arvolain vastainen).

Viran kelpoisuusvaatimukset Perustuslain mukaiset yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. • Taidolla tarkoitetaan lähinnä koulutuksen tai työkokemuksen avulla hankittuja tietoja ja taitoja. • Kyvyllä viitataan yleisesti tuloksellisen työskentelyn edellyttämiin henkilön ominaisuuksiin kuten luontaiseen lahjakkuuteen, järjestelykykyyn, aloitteellisuuteen ja muihin vastaaviin tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellisiin kykyihin. • Koetellulla kansalaiskunnolla tarkoitetaan yleisessä kansalaistoiminnassa saatuja viran hoidon kannalta merkityksellisiä ansioita sekä nuhteetonta käytöstä. Sanalla kansalaiskunto ei viitata Suomen kansalaisuuteen.

Virkaan valittavalla tulee yleisen kelpoisuuden lisäksi olla erikseen säädetty tai kunnan päättämä erityinen kelpoisuus.

Kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta tulla valituksi kunnan virkaan pelkästään siksi, että hänellä on korkeampi koulutus tai pitempi työkokemus kuin muilla hakijoilla (mm. KHO:19.9.1997/2296). Hakijoiden henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnin perusteella on lain mukaan mahdollista päätyä valitsemaan kelpoisuusvaatimukset täyttävistä hakijoista muikin kuin korkeimmin koulutettu taikka kokenein. Virkaa täyttävällä kunnan viranomaisella on laaja harkintavalta painottaa yhtä kelpoisuusvaatimuksiin sisältyvistä vaatimuksista ja "ohittaa" jokin muu vaatimus haastattelun ja ansiovertailuun perustuvan kokonaisarvion nojalla. Pitempi kokemus ei siten automaattisesti tee hakijaa vähemmän kokenutta kokonaisuutena paremmaksi (ks. myös korkeimman oikeuden vuosikirjaratkaisut KKO:2005:24 ja KKO:1996:141.). Haettavana olevaan virkaan pidemmän työkokemuksen omaava hakija voi kuitenkin olla virkaan koulutuksensa puolesta soveltuvampaa ja muutoin pidemmän työkokemuksen omaavaa hakijaa ansioituneempi virkaan, kun myös henkilökohtaiset ominaisuudet otetaan kokonaisarvioinnissa huomioon. Virkaa täyttävällä on muutenkin hakijoiden henkilökohtaisten ominaisuuksien painottamisessa harkintavaltaa.

Yksityiskohtainen ansiovertailu voidaan useiden hakijoiden joukosta rajata sellaisiin hakijoihin, joita pidetään varteenotettavimpina. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu KHO 2005:44 koskee tilannetta, jossa kaupungin opetustoimessa haettavana olleeseen perusopetusta (vuosiluokat 7-9) antavan koulun rehtorin virkaan edellytettiin säädettyjen kelpoisuusvaatimusten lisäksi viranhakuilmoituksen mukaan vahvaa osaamista pedagogisessa johtamisessa, koulun hallinnossa ja taloudenhoidossa. Virkaan etsittiin koulukulttuurin kehittäjää, jolla oli 6 koulun johtamiseen ja muuhun opetustoimen yhteistyöhön tarvittavia sosiaalisia taitoja. Opetuslautakunnan haastatteluun valituista kolmesta kelpoisuusvaatimukset täyttäneestä kärkihakijasta filosofian maisteri A:lla oli hakuajan päättymiseen mennessä kokemusta koulun johtamisesta kolme kuukautta, filosofian maisteri B:llä noin 13 vuotta ja kasvatustieteiden maisteri C:llä noin 20 vuotta. Opetuslautakunnan päätös valita kysymyksessä olevaan virkaan A oli perustunut hakijoiden vertailuun, jossa koulutuksen ja työkokemuksen lisäksi oli otettu huomioon opetuslautakunnan suorittamassa haastattelussa esille tulleet seikat sekä A:n, B:n ja C:n henkilökohtaiset ominaisuudet. Tähän nähden ja vaikka B:llä ja C:llä olikin pitempi kokemus peruskoulun johtamisesta, opetuslautakunta ei päättäessään kokonaisarvion perusteella valita kysymyksessä olevaan rehtorin virkaan A:n ollut menetellyt yleiset virkanimitysperusteet sisältävän perustuslain 125 §:n 2 momentin vastaisesti. Korkein hallinto-oikeus kumosi tämän vuoksi hallinto-oikeuden päätöksen, jolla opetuslautakunnan päätökset oli kumottu.

Vaalin lopputuloksen kannalta, eli ketä pidetään ansioituneimpana virkaan, ratkaisevia ovat hakijan henkilökohtaiset ominaisuudet, minkä vuoksi vaalin perustelut voivat jäädä melko yleiselle tasolle. Riittävänä voitaneen pitää esimerkiksi viittaamista haastatteluihin tai soveltuvuustesteihin, joiden perusteella valittua on voitu pitää ansioituneimpana täytettävänä olleeseen tehtävään edellyttäen, että esimerkiksi vaalissa syrjäytetyn selvästi kokeneemman hakijan ominaisuudet on myös selvitetty. Yksityiskohtien esilletuominen ei ehkä ole edes mahdollista salassapitosäännösten vuoksi.

Hyvä hallintotapa edellyttää, että täsmällisemmät perustelut esitetään viimeistään mahdollisen muutoksenhaun yhteydessä. Tällöin vertaillaan keskenään tehtävään valitun ja muutoksenhakijan ansioita ja ominaisuuksia.

Lautakunta kuulee johtavan viranhaltijan täsmälliset perustelut, jotka haastattelussa puolsivat valittua hakijaa, koska Talikaisen työkokemus on valittuun verratun kokemusta huomattavasti laajempi ja pidempi. Työpaikkailmoituksessa ei haettu luokanopettajaa, jolla on tietyt aineenopettajan pätevyudet, joten vetoaminen ruotsin ja liikunnan aineenopettajan pätevyysiin eivät ansioina ole perusteltuja.

Edellä olevan taustoituksen ja oikeustapausten perusteella lautakunta toteaa johtavalla viranhaltijalla olleen hänelle hallintosäännössä delegoitu päätösvalta valita luokanopettajan virkaan kokonaisharkintansa perusteella soveltuvin hakija.